

KARTA PRZEDMIOTU 2021-2022**I. Dane podstawowe**

Nazwa przedmiotu	Aksjologia orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego
Nazwa przedmiotu w języku angielskim	Axiology of the jurisprudence of the Constitutional Tribunal
Kierunek studiów	Prawo
Poziom studiów (I, II, jednolite magisterskie)	Jednolite magisterskie
Forma studiów (stacjonarne, niestacjonarne)	Studia stacjonarne
Dyscyplina	Nauki prawne
Język wykładowy	Język polski

Koordinator przedmiotu/osoba odpowiedzialna	Dr hab. Jadwiga Potrzeszcz, prof. KUL
---	---------------------------------------

Forma zajęć (<i>katalog zamknięty ze słownika</i>)	Liczba godzin	Semestr	Punkty ECTS
Wykład			3
Konwersatorium	15	Semestr 6 i 8	
Ćwiczenia			
Laboratorium			
Warsztaty			
Seminarium			
Proseminarium			
Lektorat			
Praktyki			
zajęcia terenowe			
pracownia dyplomowa			
Translatorium			
Wizyta studyjna			

Wymagania wstępne	<p>Posiada podstawową wiedzę z zakresu prawoznawstwa, interesuje się konstytucyjnymi zasadami prawnymi, ma zdolność do organizowania własnego warsztatu pracy.</p> <p>Ze względu na miejsce i rolę Trybunału Konstytucyjnego w demokratycznym państwie prawa znajomość jego orzecznictwa stanowi niezbędny element wykształcenia prawnika. W szczególności wykładnia zasad konstytucyjnych, w których zawarte są podstawowe wartości prawnonaturalne ma bardzo istotne znaczenie, ponieważ oddziałuje na sposób rozumienia tych wartości w całym systemie prawa.</p> <p>Celem konwersatorium jest przygotowanie przyszłych prawników do rozwiązywania zwłaszcza trudnych przypadków, umiejętności dokonywania wykładni prawa, uzasadniania podjętych decyzji zarówno na etapie tworzenia, jak i stosowania prawa, gdzie istotną rolę odgrywa dyskurs argumentacyjny uwzględniający szeroko rozumiane aksjologiczne podstawy prawa. Przyczynienie się do tego, aby przyszły prawnik nie był jedynie rzemieślnikiem, ale także filozofem traktującym prawo jako <i>ars boni et aequi</i>.</p>
-------------------	---

II. Cele kształcenia dla przedmiotu

Dostarczenie studentom wiedzy na temat zasad wykładni aksjologicznych aspektów prawa w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego oraz zapoznanie z terminologią z zakresu aksjologii prawa. Wyrobienie umiejętności wykorzystania wiedzy z zakresu wykładni prawa oraz jej praktycznego wykorzystania w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego w celu analizowania i interpretowania konkretnych procesów i zjawisk prawnych, w szczególności przygotowanie przyszłych prawników do rozwiązywania trudnych przypadków, umiejętności dokonywania wykładni, uzasadniania podjętych decyzji zarówno na etapie tworzenia, jak i stosowania prawa, gdzie istotną rolę odgrywa dyskurs argumentacyjny uwzględniający szeroko rozumiane aksjologiczne podstawy prawa.

Wyrobienie umiejętności kierowania się zasadami i normami etycznymi w aktywności prawniczej, dostrzegania i analizowania dylematów etycznych, przewidywania skutków podejmowanych decyzji w obszarze prawa. Umiejętność posługiwania się wiedzą teoretyczną i praktyczną w zakresie aksjologii prawa. Wyrobienie umiejętności rzetelnego i odpowiedzialnego traktowania problemów prawnych w praktyce zawodowej.

Rozumienie potrzeby stałego kształcenia się i praktycznego doskonalenia umiejętności zawodowych.

III. **Efekty uczenia się dla przedmiotu wraz z odniesieniem do efektów kierunkowych**

Symbol	Opis efektu przedmiotowego	Odniesienie do efektu kierunkowego
WIEDZA		
W_01	Zna i rozumie terminologię prawniczą z zakresu poszczególnych dziedzin prawa, w szczególności terminologię prawoznawstwa i aksjologii orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	K_W03
W_02	Ma szeroką wiedzę na temat źródeł prawa z zakresu poszczególnych dziedzin prawa i hierarchii norm prawnych. Zna szczegółowe uwarunkowania tworzenia prawa i stosowania.	K_W04
W_03	Ma pogłębioną i uporządkowaną wiedzę o różnych rodzajach instytucji prawnych. Zna i rozumie uwarunkowania prawne, ekonomiczne i etyczne funkcjonowania wybranych instytucji prawa	K_W07
W_04	Zna prawne zależności między strukturami organizacyjnymi a instytucjami społecznymi, gospodarczymi w skali krajowej i międzynarodowej. Ma pogłębioną wiedzę w odniesieniu do wybranych instytucji.	K_W08
W_05	Ma uporządkowaną wiedzę o rodzajach więzi społecznych oraz ich kontekście aksjologicznym i wpływie na poszczególne dziedziny prawa.	K_W09
W_06	Dysponuje wiedzą p metodach i narzędziach pozyskiwania danych właściwych dla poszczególnych dziedzin prawa, pozwalających opisać struktury i instytucje prawne.	K_W10
W_07	Posiada zaawansowaną wiedzę o normach prawnych dotyczących struktur i instytucji prawnych oraz rządzących nimi prawidłowościach. Identyfikuje w tym zakresie kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin prawa	K_W11
W_08	Ma pogłębioną i uporządkowaną wiedzę o procedurach prawnych i procesie ich stosowania.	K_W12
W_09	Zna i rozumie aksjologiczny kontekst normatywne i praktyczne skutki przedsiębiorczości.	K_W13
UMIEJĘTNOŚCI		
U_01	Potrafi dokonywać obserwacji i interpretacji zjawisk społecznych, gospodarczych, analizuje ich powiązania z różnymi obszarami wiedzy prawniczej.	K_U01
U_02	Potrafi wykorzystać pogłębioną wiedzę teoretyczną z zakresu różnych dziedzin prawa w celu analizowania i interpretowania konkretnych (typowych i nietypowych) procesów i zjawisk prawnych, gospodarczych, społecznych.	K_U02
U_03	Potrafi posługiwać się pojęciami prawnymi w celu analizowania zjawisk prawnych, w tym tekstu prawnego, oraz formułowania i rozwiązywania problemów aksjologii orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego.	K_U03
U_04	Potrafi samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać swoje profesjonalne umiejętności, korzystając z różnych źródeł (w języku rodzimym i obcym, co najmniej na poziomie B2+), w tym nowoczesnych technologii (ICT).	K_U04
U_05	Posiada umiejętności badawcze obejmujące: formułowanie, testowanie i analizę problemów prawnych, dobór metod i narzędzi badawczych służących opracowaniu i prezentacji	K_U05

	hipotez oraz wyników pozwalających na rozwiązanie problemów prawnych.	
U_06	Posiada umiejętność identyfikowania przyczyn i przebiegu wybranych procesów i zjawisk społecznych, gospodarczych, politycznych, oraz prognozowania ich skutków prawnych.	K_U06
U_07	Potrafi w sposób precyzyjny i spójny formułować hipotezy w specjalistycznym języku prawniczym, na tematy dotyczące wybranych zagadnień z zakresu nauk prawnych, przy wykorzystaniu różnych ujęć teoretycznych, korzystając zarówno z dorobku nauk prawnych jak i innych dyscyplin	K_U07
U_08	Potrafi używać specjalistycznego języka prawnego w celu komunikowania się ze zróżnicowanym kręgiem odbiorców, przy użyciu różnych technik informacyjno-komunikacyjnych.	K_U08
U_09	Posiada umiejętność właściwego doboru źródeł i informacji z nich pochodzących w celu merytorycznej oceny, krytycznej analizy, syntezy i twórczej argumentacji problemów oraz prezentacji ich w zakresie nauk prawnych.	K_U09
U_10	Potrafi pracować w zespole pełniąc różne funkcje, w tym kierując jego pracami, umie przyjmować i wyznaczać zadania oraz prowadzić debatę. Ma elementarne umiejętności organizacyjne pozwalające na realizację zadania celów związanych z projektowaniem i podejmowaniem działań profesjonalnych.	K_U10
U_11	Posiada umiejętność przygotowywania typowych prac pisemnych w języku polskim, dotyczących szczegółowych zagadnień z wykorzystaniem wiedzy z różnych dziedzin.	K_U11
U_12	Potrafi samodzielnie planować i realizować własne uczenie się przez całe życie w tym uzupełniać i doskonalić nabytą wiedzę i umiejętności, a także ukierunkowywać innych w tym zakresie.	K_U12
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K_01	Jest gotów do oceny poziomu posiadanej wiedzy i umiejętności, rozumie znaczenie odpowiedzialnego wypełniania swojej roli zawodowej także w sytuacjach zmieniających się potrzeb społecznych. Uznaje konieczność rozwoju zawodowego.	K_K01
K_02	Uznaje znaczenie wiedzy prawniczej w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych w różnych zakresach i formach do rozstrzygnięcia dylematów pojawiających się w pracy zawodowej oraz jest gotów do zasięgania opinii ekspertów w razie trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu prawnego.	K_K02
K_03	Potrafi odpowiedzialnie oceniać priorytety służące realizacji określonego lub narzuconego zadania, dba o terminową i efektywną realizację zadań	K_K03
K_04	Jest przygotowany do przestrzegania i rozwijania zasad etyki zawodowej. Potrafi wskazywać i rozstrzygać problemy moralne i dylematy etyczne związane z własną oraz cudzą pracą i działalnością.	K_K04
K_05	Jest przygotowany do inicjowania i realizacji działań na rzecz	K_K05

	interesu publicznego, w szczególności projektów społecznych, obywatelskich uwzględniając aspekty prawne. Potrafi przewidzieć wielokierunkowe skutki społeczne i prawne swojej działalności.	
K_06	Jest gotów do samodzielnego podejmowania decyzji w oparciu o normy etyczne i prawne, na podstawie krytycznej oceny siebie oraz zespołów i organizacji, w których uczestniczy.	K_K06
K_07	Odpowiedzialnie wypełnia swoją rolę zawodową oraz zobowiązania społeczne.	K_K07
K_08	Jest przygotowany do działania w sposób przedsiębiorczy. Wykazuje aktywność w poszukiwaniu zatrudnienia na rynku pracy.	K_K08

IV. Opis przedmiotu/ treści programowe

<p>1. Zajęcia organizacyjne.</p> <p>2. Trybunał Konstytucyjny a standardy demokratycznego państwa prawa.</p> <p>3. Rola Trybunału Konstytucyjnego w procesie tworzenia prawa.</p> <p>4. Zasada dobra wspólnego (art. 1 Konstytucji RP).</p> <p>5. Zasada demokratycznego państwa prawa (art. 2 Konstytucji RP)</p> <p>5.1. Zasada ochrony zaufania obywatela do państwa i do stanowionego przez nie prawa.</p> <p>5.2. Zasada bezpieczeństwa prawnego i zasada pewności prawa.</p> <p>5.3. Zasady poprawnej legislacji: zasada określoności przepisów prawnych, zasada odpowiedniej vacatio legis, zasada niedziałanie prawa wstecz, zasada ochrony praw nabytych (zasada pacta sunt servanda, zasada ochrony interesów w toku, nakaz stosowania przepisów przejściowych).</p> <p>6. Zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP).</p> <p>6.1. Kontrowersje wokół pojęcia sprawiedliwości społecznej.</p> <p>6.2. Rozumienie sprawiedliwości społecznej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego.</p> <p>6.3. Sprawiedliwość społeczna w skardze konstytucyjnej.</p> <p>7. Zasada legalizmu (art. 7 Konstytucji RP).</p> <p>8. Zasada przyrodzonej godności człowieka (art. 30 Konstytucji RP).</p> <p>8.1. Godność człowieka jako najwyższa wartość w hierarchii wartości konstytucyjnych.</p> <p>8.2. Adresaci normy zawartej w art. 30 Konstytucji RP.</p> <p>8.3. Funkcje godności człowieka.</p> <p>8.4. Aspekty znaczeniowe pojęcia godności człowieka.</p> <p>8.5. Treść normatywna godności człowieka ukształtowana w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrona życia i zdrowia w relacji do godności człowieka; - zakaz instrumentalnego traktowania człowieka; - minimalny standard godnego życia; - ochrona dóbr osobistych człowieka; - godność człowieka a naruszenie praw człowieka. <p>9. Zasada proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP).</p> <p>10. Zasada równości (art. 32 Konstytucji RP).</p> <p>10.1. Wykładnia zasady równości w praktyce orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego.</p> <p>10.2. Zasada równości jako samodzielna podstawa skargi konstytucyjnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie się linii orzeczniczej;
--

- dyskurs argumentacyjny na temat statusu zasady równości;
- zasada równości jako „metaprawo”.

11. Kolokwium ustne (lub zaliczenie pisemne – ze względu na stan epidemii).

V. Metody realizacji i weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody dydaktyczne (lista wyboru)	Metody weryfikacji (lista wyboru)	Sposoby dokumentacji (lista wyboru)
WIEDZA			
W_01 W_02 W_03 W_04 W_05 W_06 W_07 W_08 W_09	Analiza tekstów orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, dyskusja. Ze względu na stan epidemii zajęcia mogą odbywać się za pośrednictwem MS TEAMS, a pomocniczo platformy Moodle	Zaliczenie ustne	Protokół/wydruk
UMIĘTNOŚCI			
U_01 U_02 U_03 U_04 U_05 U_06 U_07 U_08 U_09 U_10 U_12	Analiza i interpretacja różnych kategorii tekstów prawnych z uwzględnieniem zasad prawa. Ze względu na stan epidemii zajęcia mogą odbywać się za pośrednictwem MS TEAMS, a pomocniczo platformy Moodle	Sprawdzanie umiejętności praktycznych	Karta oceny
KOMPETENCJE SPOŁECZNE			
K_01 K_02 K_03 K_04 K_05 K_06 K_07 K_08	Metoda problemowa Ze względu na stan epidemii zajęcia mogą odbywać się za pośrednictwem MS TEAMS, a pomocniczo platformy Moodle	Metoda problemowa	Karta oceny

VI. Kryteria oceny, wagi:

Wiedza pozytywna, aktywny udział w zajęciach. Warunkiem uzyskania zaliczenia jest aktywny udział w zajęciach oraz pozytywne zaliczenie kolokwium ustnego. Na ocenę dostateczną student powinien udzielić wyczerpujących odpowiedzi na ponad 50% zadanych

pytań, na ocenę dobrą - od 65 - do 80 %, na ocenę bardzo dobrą powyżej 80% zadanych pytań.

Z uwagi na stan zagrożenia epidemicznego należy uwzględnić możliwość prowadzenia zajęć w formie zdalnej z wykorzystaniem narzędzi internetowych oraz przeprowadzenia zaliczenia w formie zdalnej.

VII. Obciążenie pracą studenta

Forma aktywności studenta	Liczba godzin
Liczba godzin kontaktowych z nauczycielem	15
Liczba godzin indywidualnej pracy studenta	45

VIII. Literatura

<p>Literatura podstawowa</p> <ol style="list-style-type: none"> Jadwiga Potrzebacz, <i>Idea prawa w orzecznictwie polskiego Trybunału Konstytucyjnego</i>, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2007. Jadwiga Potrzebacz, <i>Sprawiedliwość społeczna w skardze konstytucyjnej</i>, „Roczniki Nauk Prawnych” 13 (2003), z. 1, s. 17-30.
<p>Literatura uzupełniająca</p> <ol style="list-style-type: none"> Bogusław Banaszak, <i>Zasada równości w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego</i>, w: L. Garlicki, A. Szmyt (red.), <i>Sześć lat Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Doświadczenia i inspiracje</i>, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2003, s. 23-31. Kazimierz Działocha, <i>Równość wobec prawa w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego w Polsce</i>, w: L. Garlicki, J. Trzeciński (red.), <i>Zasada równości w orzecznictwie trybunałów konstytucyjnych</i>, Wrocław 1990, s. 141-158. Kazimierz Działocha, <i>Zasada ochrony praw nabytych w orzecznictwie polskiego Trybunału Konstytucyjnego</i>, w: B. Banaszak (red.), <i>Prawa człowieka. Geneza, koncepcje, ochrona</i>, Wrocław 1993, s. 11-25. Jacek Falski, <i>Ewolucja wykładni zasady równości w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego</i>, „Państwo i Prawo” 2000, z. 1, s. 49-59. Lech Garlicki, <i>Materialna interpretacja klauzuli demokratycznego państwa prawnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego</i>, w: S. Wronkowska (red.), <i>Zasada demokratycznego państwa prawnego w Konstytucji RP</i>, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2006, s. 123-139. Marzena Kordela, <i>Formalna interpretacja klauzuli demokratycznego państwa prawnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego</i>, w: S. Wronkowska (red.), <i>Zasada demokratycznego państwa prawnego w Konstytucji RP</i>, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2006, s. 140-157. Marzena Kordela, <i>Zarys typologii uzasadnień aksjologicznych w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego</i>, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Poznań 2001. Wojciech Łączkowski, <i>Zasada lex retro non agit jako problem konstytucyjny w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego</i>, w: Trybunał Konstytucyjny. Studia i materiały, t. II: Sądownictwo konstytucyjne, z. 1, Warszawa 1996, s. 65-72. Elżbieta Morawska, <i>Klauzula państwa prawnego w Konstytucji RP na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego</i>, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa, Toruń 2003.

10. Józef Nowacki, *Sprawiedliwość a równość w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, w: M. Kudej (red.), *W kręgu zagadnień konstytucyjnych*, Katowice 1999, s. 83-103.
11. Jerzy Oniszczyk, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Zakamycze, Kraków 2000.
12. Jerzy Oniszczyk, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego na początku XXI wieku*, Zakamycze, Kraków 2004.
13. Jerzy Oniszczyk, *Równość – najpierwsza z zasad i orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2004.
14. Jadwiga Potrzebacz, *Bezpieczeństwo prawne w orzecznictwie polskiego Trybunału Konstytucyjnego*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2006, nr 1, s. 7-40.
15. Jadwiga Potrzebacz, *Bezpieczeństwo prawne w demokratycznym państwie prawa*, w: Maciej Aleksandrowicz, Adam Jamróz, Lech Jamróz (red.), *Demokratyczne państwo prawa. Zagadnienia wybrane*, Temida2, Białystok 2014, s. 105-113.
16. Jadwiga Potrzebacz, *Bezpieczeństwo prawne z perspektywy filozofii prawa*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013.
17. Jadwiga Potrzebacz (rec.), Joanna Zakolska, *Zasada proporcjonalności w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2008, s. 276, „Przegląd Sejmowy” 2009, nr 3 (92), s. 229-237.
18. Sławomir Tkacz, *Rozumienie sprawiedliwości w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu śląskiego, Katowice 2003.
19. Sławomir Tkacz, *Zmiany rozumienia zasad sprawiedliwości społecznej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, w: L. Leszczyński (red.), *Zmiany społeczne a zmiany w prawie. Aksjologia, konstytucja, integracja europejska*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1999, s. 181-190.
20. Sławomira Wronkowska, *Zasady przyzwoitej legislacji w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, w: *Księga XX-lecia orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2006.
21. Iwona Wróblewska, *Zasada państwa prawnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego RP*, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa, Toruń 2010.
22. Joanna Zakolska, *Zasada proporcjonalności w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2008.
23. Tomasz Zalasieński, *Zasada prawidłowej legislacji w poglądach Trybunału Konstytucyjnego*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2008.